

Wojna sprawiedliwa? Przestanie moralne Kościoła, red. J. Nagórny, M. Pokrywka, Wydawnictwo KUL, Lublin 2003, ss. 275

Ludzkość wkroczyła w nowy wiek i nowe tysiąclecie z nadzieją pokoju, budowanego na trwałych zasadach, poszanowaniem wolności i praw poszczególnych ludzi i całych państw. Ta nadzieja została jednak w poważny sposób zachwiana przez zamach terrorystyczny w dniu 11 IX 2001 roku. Próby odnalezienia i ukarania winnych doprowadziły do interwencji zbrojnej w Afganistanie – gdzie jak sądzono – znajdowały się główne ośrodki

organizacji terrorystycznej odpowiedzialnej za zamach. Dramatycznym wyzwaniem dla całego świata stała się zbrojna interwencja w Iraku i to wszystko, co z niej po dziś dzień wynika. Jeśli doda się do tego inne jeszcze ogniska zapalne w świecie, czego wymownym przykładem jest sytuacja Korei Północnej, a także lokalne konflikty, które raz po raz wybuchają na świecie, to widać wyraźnie, jak złożona i niebezpieczna jest obecna sytuacja. Zawsze bowiem istnieje groźba, że konflikty zbrojne w jakimś regionie świata staną się zarzewiem wojny w skali całego globu.

W tym kontekście szczególnie palące staje się wołanie o pokój i troska o to, by stał się on udziałem wszystkich. Powszechne pragnienie pokoju może być urzeczywistnione na drodze poszanowania fundamentalnych zasad, na których powinno się opierać współżycie między ludźmi, między narodami i między państwami. Troska o pokój, nieodłączna od troski o poszanowanie godności osoby ludzkiej i jej podstawowych praw, nieodłączna od zabiegania o właściwy kształt dobra wspólnego, staje się jednym z najważniejszych wyzwań dla świata. Jednakże aktualna sytuacja sprawia, że nie sposób nie pytać się o to, co jest przeciwieństwem pokoju, czyli o wojnę.

Książka niniejsza jest próbą dania odpowiedzi na pytanie: Czy można mówić dzisiaj o wojnie sprawiedliwej, czy możliwe jest usprawiedliwienie niektórych form interwencji zbrojnej, a jeśli tak, to pod jakimi warunkami? Poszukiwanie odpowiedzi na pytanie o wojnę sprawiedliwą zostało poprzedzone szerokim ukazaniem współczesnego tła, które sprawia, że pytanie o wojnę staje się natarczywe (W. Bar, *Współczesne oblicza wojny i terroryzmu*). W nawiązaniu do tego J. Nagórny próbuje najpierw odpowiedzieć na pytanie, czy z głoszonej przez Kościół zasady słusznej obrony możliwe jest uznanie „wojny obronnej” za sprawiedliwą (*Prawo do słusznej obrony*). Realizm w podejściu do problemu wojny sprawia, że nie wystarczy jakiejś interwencji zbrojnej uznać w punkcie wyjścia za sprawiedliwą, albowiem konieczne jest także wskazanie na warunki godziwego prowadzenia takiej interwencji (S. Mojek, *Obowiązki moralne stron konfliktu*). Dopiero na tle tych rozważań należy szukać odpowiedzi na pytanie o cenę pokoju (I. Mroczkowski, *Cena pokoju*).

Dla przezwyciężenia terroru i przemocy z nim związanej niezbędna jest szeroko pojęta strategia skierowana przeciwko niemu, która w szerokim sensie może być rozumiana jako wojna przeciwko terroryzmowi. Obrona przed terroryzmem jest prawem, które jednak w środkach i celach musi być podporządkowane moralnym i prawnym zasadom (J. Spindelböck). Z kolei T. Zadykowicz stwierdza, że drogą do pokoju jest m.in. modlitwa. Następnie ks. Marian Pokrywka omawia rolę rodziny w wychowaniu do pokoju, a S. Zawada rolę mediów w kształtowaniu postaw wobec pokoju. W dalszej części niniejszego opracowania K. Jeżyna zwraca uwagę, na konieczność nowej kultury życia i miłości. S. Nowosad przekonuje zaś, że wobec ataków terrorystycznych trzeba zrozumieć islam. Następnie A. Derdziuk omawia etyczne aspekty posługi kapelana wojskowego. W końcu M. Wyrostkiewicz przedstawia negatywne skutki wojny w odniesieniu do ekologii. Czyni ona spustoszenie nie tylko w przyrodzie, ale też w osobie i społeczeństwie.

Z przesłania omawianej pozycji wynika, że ani Kościół, ani poszczególni chrześcijanie nie mogą wzywać do wojny; nie mogą też na nią łatwo się zgodzić. Ale też nie mogą przyjąć postawy, że należy unikać jej za wszelką cenę, gdyż mogłoby się okazać, że ceną tą jest zdrada fundamentalnych wartości życia chrześcijańskiego i rezygnacja z solidarnej

odpowiedzialności za przyszłość świata. Pokój, który byłby zgodą na ewidentne zło i prowadziłby do znieprawienia ludzkich sumień, nie byłby prawdziwym pokojem.

Niniejsza książka jest owocem sympozjum, które odbyło się na KUL-u. Organizująca je Sekcja Teologii Moralnej po raz kolejny wychyliła się w stronę bieżących problemów współczesnego świata. Przeznaczona jest nie tylko dla studentów teologii, ale dla wszystkich interesujących się problemami moralnymi pojawiającymi się w aktualnej rzeczywistości.

ks. Tadeusz Reroń